

Smidig tilpasning av faglige utredninger til etterspørselen?

Lederen i Økonomisk forum nr. 2 d.å. omtaler Rederiskatteutvalgets utredning. Lederen fremstår som en litt merkelig blanding av gjengivelse av utvalgsflertallets vurderinger og kritikk av disses innhold og form.

Rederiskatteutvalgets flertall:

GUTTORM SCHJELDERUP

GUÐRUN BUGGE ANDVORD

ERLING HOLMØY

LARS HÅKONSEN

LONE SEMMINGSEN

Kritikken av utredningens form først. For lederen er det «... trist at materialet presenteres i en så lite smidig form at den gjøres uspiselig for beslutningstakerne.» Vi har uten grunn viftet med en «rød klut» overfor et stort antall næringsaktører og beslutningstakere, og lederen minner oss om at det kan «... lønne seg med litt pragmatisme, for det kan faktisk bidra til at man kommer betydelig lenger i riktig retning.» Pragmatisme? Smidighet? Dette er nok litt for pene uttrykk for det lederen synes å ønske seg, nemlig en mer positiv holdning til skattefavorisering av rederinæringen. Utredningens kapittel 6 har i høyeste grad tatt på alvor de argumenter for skattefavorisering som Rederiforbundet og andre har fremført. Men på grunnlag av logiske resonneringer og relevante fakta mener flertallet at skattefavorisering ikke kan begrunnes. Det er ingen tvil eller uklarhet om at vi mener dette, og vi har etter beste evne formulert oss deretter. Mottakelsen av utredningen viser at her har vi lyktes. Det vurderes vanligvis som positivt. Det er

en avsporing å kritisere klarheten i et budskap når det man egentlig misliker er budskapets klart fremstilte innhold.

Det sier mye om lobbyvirksomhetens gjennomslag at fjerning av unntaksregler i skattesystemet stemples som fullstendig urealistisk

Det er en gåte for oss hvordan lederskribenten vil pakke inn de klare budskapene vi ønsker å formidle på en så smidig måte at de blir spiselige for dem som er uenige.

Generelt og prinsipielt mener vi det ville være meget kritikkverdigg av ethvert faglig utvalg å gå på akkord med faglige argumenter og vurderinger for å tekkes visse interessegrupper. Det burde være unødvendig å minne om at man nettopp er oppnevnt for å komme med uavhengige faglige vurderinger og råd.

Det er besynderlig at samfunnsøkonomenes fagtidsskrift på lederplass finner grunn til å så tvil om riktigheten av en slik prinsipiell holdning.

Den «næringspolitiske hverdagen der ute» er oss ikke helt ukjent. For de fleste næringer er skatt på selskapsoverskudd et innslag i den. Vårt forslag er at dette også skal gjelde rederinæringen. Det sier mye om lobbyvirksomhetens gjennomslag at fjerning av unntaksregler i skattesystemet stemples som fullstendig urealistisk, mens fullt fritak for selskapsskatt fremstilles som det eneste mulige. Disse holdningene er også en del av den næringspolitiske hverdagen, men de bør ikke aksepteres av den grunn. Iallfall ikke av et uavhengig faglig offentlig utvalg. At dette kan stille seg annerledes for private konsulentselskaper som påtar seg oppdrag for Rederiforbundet, er også en del av den næringspolitiske hverdagen. Vi vet kanskje ikke like mye om hvilken smidighet som kreves for å tilfredstille etterspørselen i dette oppdragsmarke-

det som medeiere i konsultentselskaper som for eksempel MENON. Men med et slikt utgangspunkt ville vi neppe sitet i utvalget.

Så til lederens kritikk av utredningens faglige innhold. Vi kan ikke her se at lederen griper oss i noen feiltakelser, og kritikken består av påstander. Vi mener faktisk for alvor at man ikke bør for-

Det får ikke hjelpe om vår begrunnelse for dette fungerer som en rød klut overfor de som mener det motsatte

skjellsbehandle næringer på grunnlag av mobilitetsforskjeller. Lederen sier ikke hvorfor den åpenbart mener det motsatte, og da kan vi ikke gjøre annet enn å vise til vår begrunnelse i utredningens kapittel 6.4 og 6.6. For øvrig er det galt at utvalget avviser internasjonalt samarbeid for å redusere skattekonkurranse. Tvert om, vi mener at Norge bør bidra til dette, se kapittel 6.6.1. Men her er det ikke noe enten eller. Vårt grunnleggende syn er at Norge ikke bør vente med å avvikle skattefavoriseringen av rederinæringene til andre land gjør det samme. Dette synet er en konsekvens av vår begrunnelse for at såkalt «konkurransenøytralitet» er et meget dårlig prinsipp for næringspolitikken, se kapittel 6.4. Her tror vi at svært mange samfunnsøkonomer deler vårt syn. Vi imøteser en klargjøring fra redaksjonen i ØF av om og eventuelt hvorfor den er uenig.

Det er uklart om lederen mener vi har tallfestet kapitalavkastningsratene i utenriks sjøfart og andre næringer på en gal måte, men tonen i omtalen er egnet til å så tvil om riktigheten av det vi her har gjort. Utredningen begrunner i kapittel 2.1 hvorfor vi mener nasjonalregnskapet er bedre egnet til å måle avkastningen enn regnskapsstatistikken. Argumentet for dette er ikke begrenset til at finansposter er ekskludert

i nasjonalregnskapets driftsresultat. Dessuten: Hvis lederen er enig i at finansposter bør ekskluderes, hvorfor er det da galt i å bruke data som nettopp har foretatt en slik korreksjon? Hvorfor fortjener nasjonalregnskapets avkastningstall karakteristikken «åpenbart kontroversielle»? Går dette på metode, eller på selve tallenes størrelse? Og hvilken «grundigere analyse» er det som savnes? Også her imøteser vi klargjøring og argumentasjon.

Utvalget har vurdert klyngeeffekter i kapittel 6.5. Det er riktig at vi generelt avviser styrken i klyngemekanismer som kriterium for næringsstøtte. Lederen mener at vi dermed kan la være å undersøke hvor sterke klyngeeffektene er i maritim sektor. Det er to grunner til at vi likevel har vurdert dette ved å gjennomgå andres studier: 1) Ikke alle avviser en klyngebasert næringspolitikk. Spesielt hevder rederinæringen og politikere at sterke klyngemekanismer er et støtteverdig faktum i maritim sektor. I en slik situasjon ville det vært kritikkverdig om utvalgsflertallet var så smidig at det ikke sa klart fra om at det ikke foreligger overbevisende dokumentasjon av særlig sterke og støtteverdige klyngemekanismer i maritim sektor. Det får ikke hjelpe om vår begrunnelse for dette fungerer som en rød klut overfor dem som mener det motsatte. 2) Det er et selvstendig poeng å demonstrere at seriøs kartlegging av klyngemekanismer er en meget krevende øvelse, og at selv studier som er publisert i velrenommerede internasjonale tidsskrifter etterlater betydelig usikkerhet. Begge forhold inngår i argumentasjonen mot å basere næringspolitikken på klyngemekanismer.

Ndg. lederens tips om at utvalget kunne benyttet MSG-modellen, er nok ikke utvalgsmedlemmene like entusiastiske som lederen. I MSG er både produksjon og faktorinnsats i sektoren Utenriks sjøfart eksogene variable, bl.a. fordi lønnsomheten i stor grad bestemmes i internasjonale markeder. En eksogen nedskalering av næringen ville gitt de effektene på samfunnsøkonomisk effektivitet

som vi omtaler, bl.a. fordi modellens mål for verdien av faktorenes marginalprodukt, herunder kapitalavkastning før skatt og produsentbetalt pris på arbeidskraft, er beskrevet i henhold til nasjonalregnskapets definisjoner. Vi ser ikke hvorfor tallanslag her ville gjort flertallets forslag mindre kontroversielt/uspiselig.

Vi ser frem til en faglig debatt om rederiskatte-utvalgets utredning

En beregning på en modell med mange næringer i tillegg til utenriks sjøfart kunne kastet et bedre lys over kryssløps(ring)virkninger. En ville da fått frem ikke bare kryssløpsvirkningene knyttet til nedskalering av utenriks sjøfart, men også kryssløpsvirkningene knyttet til ekspansjon i andre næringer, et forhold som kritikkerne av flertallets forslag overhodet ikke nevner. Det kritikkverdige ved en slik inkonsekvent og selektiv utvelgelse av effekter øker ved at det direkte og indirekte importinnholdet i sjøfartens ressursbruk trolig er større enn i de fleste andre næringer. For flertallet ville det imidlertid vært en avsporing å gå detaljert inn på slike effekter, fordi de er irrelevante for våre konklusjoner. Kryssløpsvirkninger reflekterer at det er markeder for kjøp og salg mellom bedrifter – ikke at det er svikt i disse markedene.

Vi ser frem til en faglig debatt om rederiskattutvalgets utredning, fordi vi tror den gir et eksempel på en praktisk rettet analyse av en mer generell problemstilling som vil bli stadig viktigere fremover: Hvordan skal prinsipper for næringspolitikk og beskatning konkret oversettes til praktisk politikk overfor næringer og skattegrunnlag som er internasjonalt mobile? Vi avslutter i denne omgang med å gjenta etterlysningen av en utdyping av redaksjonens syn på vårt forslag. La oss og leserne også få navnet på dem vi diskuterer med.